

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at <http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content>.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

A LIST OF POEMS ON THE ARTICLES OF THE CREED

BY ALEXANDER MARX, Jewish Theological Seminary
of America.

SINCE early times the Thirteen Articles of the Creed have often been the subject of religious poetry. In 1862 Landshuth, *Amude ha-Aboda*, II, 230-1, enumerated fifteen Hebrew poems on the subject, besides some prayers in prose¹ and a few German imitations in reform Prayer Books, which had their prototypes in the mediaeval German verses referred to by the Maharil. In an appendix to *He-Chaluz*, IX, part II, 1873, Schorr quoted a letter by Zunz stating that he knew thirty-seven poems treating of the Articles of the Creed. A list of thirty-two of such compositions was compiled by Berliner, *ZfHB.*, XII, 11-14, to which I added eleven more (*Ibid.*, XIII, 191; XV, 127). Lately Dr. Hirschfeld in a very interesting article took up the subject and published nine poems on the Creed from MSS., discussing at the same time a few other poems (*ŹQR.*, N.S., V, 529-42). Berliner's list with the additions was inaccessible to him at the time. I have found several more poems, and while the following list lays no claim to completeness,² it enumerates eighty-eight poems on the

¹ To these might be added Simon ben Samuel, הדרת קרש (Thiengen, 1560; Zunz, *Literaturgeschichte*, p. 516).

² I have not even thoroughly gone over Zunz's *Literaturgeschichte*. S. Sachs in his manuscript catalogue of the Günzburg library describes cod. 367³ as עקרים על"א חרוזים, without stating what it contains.

Perhaps the rich materials on the Creed collected from numerous books

Creed, including for the convenience of the reader the information contained in the aforementioned articles, and will, I hope, not be considered entirely superfluous. It shows how popular a topic the Creed has been for religious poetry from the thirteenth century to the last, and how poets of all countries, Italy, Spain and Provence, Algiers, Morocco, Turkey, Palestine, Persia, Yemen, and even India as well as Germany and Holland have tried their skill in this subject.

In order not to interrupt the list by lengthy discussions, I wish to add in the first place a few remarks to Dr. Hirschfeld's article which induced me to take up the subject again. In his 'Curiosities of Jewish Literature', London, 1913, as well as in the article under discussion, Dr. Hirschfeld tries to dispute the authorship of the famous Yigdal, the prototype³ of all these poems, ascribed since

and manuscripts by Dr. Schechter may yield some additions; but Dr. Schechter had lent them to Professor Guttmann of Breslau, and they are inaccessible now.

³ It has even served as a model for several parodies, and as there is some confusion about this point in recent works it is not superfluous to clear the matter up in a note. In *הוראת בעל דין*, by David Nassi of Candia, ed. Safir, Paris, 1866, p. 17 *seq.*, we find a parody beginning *וחרל אלהים מת וישתכח זכרו שמו וחמן מציאותו*. As this line is very similar to the beginning of another parody by Elijah ben Hayyim of Genazzano, which we print below, Steinschneider in the corrections at the end of his *Jewish Literature*, p. 377, considered the two identical, and assumed that David incorporated the poem of Elijah into his book. This was repeated in Malter's translation, p. 336, note 8, and in Davidson's *Parody in Jewish Literature*, p. 32. Being in the possession of Edelman's copy of Elijah's poem, Steinschneider, after the publication of David's booklet, realized his mistake and corrected it in the Munich catalogue under No. 312^b. A comparison of the following text with that of David will remove every doubt. It is taken from the copy of Edelman which, with Steinschneider's library, now belongs to the Jewish Theological Seminary. It is introduced with the words: *ויהתל בהם אליהו*:

Luzzatto, מבוא למחזור כמנהג בני רומא, Livorno, 1856, p. 18, to Daniel ben Judah; he ascribes it to Immanuel of Rome.

בדברי השירה הזאת אשר היא כתבנית וכדמות שירת יגדל אלהים חי וזו לעומת זו, and runs thus :

יחדל אלקים מת וישתכח כופר באל חי ובמציאותו
 אחד ושלש הוא כיסודו נאלם בבוא עת סוף לאחדותו
 הן לו דמות הגוף והן הוא גוף טנוף ומטנוף בקרשתו
 קטן לכל דבר אשר נברא ליסוד עפרו שב בראשיתו
 הורש אבדן עד לכל נוצר יורה גדולתו—ומלכותו
 שפע כסילתו נתנה אל אנשי שליחותו וחברתו
 לא קם בישראל כמו עוד זה כזבי ועונה בחציפותו
 תורה וחק נתן לעם הואל לחסות בצל סכו כבן ביתו
 ככה החליף שונה וגם המיר דת אל ומשפטיו לזולתו
 שוכן זבול צופה סתרינו מביט לסוף דבר בקדמתו
 השיב גמול לאיש כמו פעלו נתן לרשע רע כרשעתו
 לא יחזה ביאת משיחינו כי אבדה אבוד ישועתו
 מתים יחיה אל ברוב חסדו בלתו ישירו תהלתו
 זאת נחלת ממרים בעקרים שמם יסודות אל לתורתו

In a manuscript note, Steinschneider refers to a third parody on Yigdal by Joshua Segre beginning: יגדל אליל לא חי וישתכח, and found in MS. Oxford 2406 end, and probably, cod. Halberstam 324 (Cat. Hirschfeld, No. 453; cf. Krauss, *ZfHB.*, VIII, 22), followed by a fourth one by Simson Kohen Modon. The latter I print here from a manuscript of Joshua Segre's, *אשם תלוי*, part II (Cat. Schwager and Fraenkel, Husiatyn, XI, No. 59 end) in our Library :

יושפל אליל איש מת	וישתכח	שקר ונמנע הוא מציאותו
אב בן ורוח הם	ביחודו	אחד שלשה הוא אחדותו
הן לו דמות הגוף	ובבטן נוצר	הלא זאת היא קדושתו
נטבל במי נהר	ואז נטהר	היה בגוף טמא בראשיתו
אינו אדון עולם	וכל רואה	ירחיק גדולתו ומלכותו
כי מת כמסית הוא	ועל העץ	נראה סגולתו ותפארתו
נתלה מקולל זה	והן עתה	פגר נבלה היא תמונתו
תורת אמת למשה	נתן אל	נביא קראו נאמן ביתו
איך יחליפנה ?	ואיך ימיר ?	עמו אלקים חי לזולתו

He claims that the identity of many expressions with Immanuel's poem in the fourth chapter of his *Maḥberot*, to which Zunz, *Literaturgeschichte der synagogalen Poesie*, p. 507, drew attention, and which Chajes pointed out in detail (*ZfHB.*, XI, 159), precludes a difference of authorship, unless the one poet impudently plagiarized the other, and he finds a clue to Immanuel's name in the words לעמו אל. This is hardly better than Landshuth's discovery of the name Jehiel ben Baruch in the last stanza. It would be surprising indeed if a poet of Immanuel's skill should not have been able to indicate his name in full in any poem if he were anxious to do so. As to the other point, we must never forget how differently literary property was thought of in those times. Dr. Hirschfeld's objection to Luzzatto's positive proof is equally little convincing. Luzzatto mentions an Almanzi MS., now in the British Museum (Catalogue Margoliouth, II, No. 616¹³ (6)), written in 1383 for Daniel ben Samuel, which introduces the Yigdal

ראשון לכל חוטא בקדמותו	איך בא לכפרת עון אדם
נתן לאדם רע כרשעתו	אם האלקים בזמן ההוא
כי שוא דבר כזב ישועתו	יודו במיתתו
כל עם אז ישכח תהלתו	כמות נבל
לעברו שכ"ם אחד	לישראל
ממאמיני אל אחד	אלה דברי אחד

רַתְּ שְׁמִשׁוֹן כָּהֵן מֹדוֹן

A parody on Yigdal without any further indication is recorded in Catalogue 6 of Chaim M. Horowitz, Frankfurt a. M., 1884, under MS. 122.

It is not clear whether the converted Gerard Veltuyck, ambassador of Charles V to Turkey, in his *שְׂבִילֵי תוֹרוֹ*, Venice, Bomberg, 1539, deals with the articles of the Creed and tries to refute them in poetical form. Delitzsch, *Wissenschaft, Kunst und Judenthum*, Grimma, 1833, p. 288, calls it: 'Lehr-gedicht über die jüdischen Dogmen und die Irrthümlichkeit derselben'. But Wolf, *Bibliotheca Hebraea*, I, 282; III, 171, whence it seems Delitzsch derived all his information, uses the much less definite term, 'disciplina Judaeorum'.

with the heading: י"ג עקרים שסידרם כמה"ר דניאל זקני זלה"ה : בכמה"ר יהודה דיין, and another MS., a Pentateuch, in the Venice Talmud Torah, written 1398–1405 in Pisa and Perugia, which gives the same information; it also occurs in a third MS., formerly in the possession of Schorr, which was written in Pisa, 1397; see *He-Chaluz*, IX, part II, p. 50. The writer of this MS., Meir ben Samuel of Arles, is also the copyist of MS. Oxford 189, which, like the British Museum MS. just mentioned, was written for Daniel ben Samuel. The three MSS., therefore, come from the same period, and from one circle. But their statement seems clear and authentic. It hardly admits of Hirschfeld's interpretation that the scribe advisedly used the term סדר instead of חבר to convey the idea that, when compiling a Prayer Book, Daniel ben Judah incorporated the Yigdal into it. As it happens, in the British Museum MS. as well as in that of Schorr, Yigdal is preceded by another poem on the Creed with a similar heading: י"ג עקרים שסידרם כמה"ר משה מן הארומים יש"ר מציונה. This poem forms a part of the compilation *Sefer ha-Tadir*, but there can be no doubt that the compiler of the book is also the author of the poem (*JQR.*, N. S., VII, 126). Furthermore, there is a very good reason why the writer should have avoided the term חבר in this connexion. That word can only be applied to the one who formulated the thirteen principles of Judaism, to Maimonides. Only the poetical arrangement and wording was the work of the poet, and that the scribe expressed by סדר. We shall therefore have to follow Luzzatto and deny Immanuel the authorship of Yigdal.

Immanuel's poem which Hirschfeld prints from a Halberstam MS. is found separately also in two Parma MSS. (de Rossi 404 and 1379: see *H. B.*, X, 100) with a

similar introduction as that of Hirschfeld's MS. according to his Descriptive Catalogue. In a note⁴ I give a collation of Hirschfeld's text with a MS. of the Sulzberger Collection of the Jewish Theological Seminary (S), which in many cases agrees with the first edition (Brescia, 1492 (B)).

The second poem of Hirschfeld's is by Judah ben Solomon Nathan. In a MS. of the Sulzberger Collection (Catalogue II of Schwager and Fraenkel, No. 208) it has the heading: י"ג עקרים לחכם הגדול ר' יהודה בן שלמה נתן מארלדי: מעתיק ספר הכונות המכונה מא' בנגוראש נתן. It formed the end of the author's introduction to his translation of Gazzali's *כונות הפלוסופים*; see Steinschneider, Catalogue Berlin, I, 86 and 132 last lines. Curiously, it was printed under the name of Nahmanides, Fano 1503, after Musar Haskel and Ezobi's silver bowl (*H. B.*, XI, 105). The unique copy of this edition, now part of the Sulzberger Collection of the Seminary Library (*ZfHB.*, XI, 123), hardly offers any

⁴ The manuscript which was bought from Deinard consists of fifty-two leaves small folio, of which seven (1, 13, 31, 36-38, 49) as well as the end from chapter 25 onward are missing. The order of the chapters is somewhat different from the editions, No. 10 corresponding to 21, and 21 to 14 of the editions, while 11-14 correspond to 10-13.

The variants are according to the lines :

1. S B עלמות. 3. S תבונה אב. 4. S omits בו. 5. B לראשון.
6. S טורים, B טורי. 7. S גבולתו. 10. S שכל for סביב, B תוכחת.
15. S B ימצא, S אך. 17. S רעם. 26. S מי יעלה אל.
27. S במין, B כמין. 30. S ימצא תאר. 32. S העריכוהו, B תעריכוהו.
34. S B המצוים. 37. S כל מי אשר, B אל כל אשר. 40. B נגמל.
41. S בשמעתו, B לחולשתו. 43. S נבואות, B זוהרי.
48. S בית נאמן. 48 b-50 a. omitted in B. 49. S יחס for ימס.
54. S ועד עולם, B הוא אשר. 55. S ימים, ובבא.
60. S B הולכי. 62. S ולכן. 64. B ולהבתו. 65. S עליכם עז, B אל.
70. B בעת, B לבת, S B יסוד הודו. 71. S יהירתם, B אזי.

In the heading read מיותר.

variants.⁵ The facsimile of a page from this little volume in the *Jewish Encyclopedia*, V, 340, contains the greater part of our poem.

Hirschfeld's sixth poem is by Moses ben Yekuthiel under whose name it is correctly recorded by Zunz, *Literaturgeschichte*, p. 510. It is the one which is ascribed to Moses de Rossi of Cesena in the British Museum and the Schorr MSS. mentioned above; it was published from a MS. of the *Sefer ha-Tadir* in *ZfHB.*, X, 172.

The following list is arranged according to the first names of the authors; for the sake of consistency I have done so even with those of the last century (Baer 75, Fischmann 72, Hamburger 32, Loewenstamm 58, Rosenthal 61, Samoscz 34). Berliner's numbers which follow neither alphabetical nor chronological order are referred to at the end in every case by B. Hirschfeld's poems are quoted by their Roman numerals. About ten of the poems and a few references were brought to my attention by my friend Dr. Israel Davidson, who found them in the course of his work on a complete index of all the printed Hebrew poems on which he has been engaged for some time. Karaite poets are excluded from the list, because they have a Creed of their own consisting of ten articles. It is remarkable that in spite of that the Yigdal was accepted even in their ritual (ed. Wilna, 1892, vol. II, p. 252) where it is preceded by an imitation beginning: *ירום אלהים חי ויתנול*, with the acrostic Moses ben Joseph.⁶

⁵ It reads l. 4 *כשאר*, l. 8 *בְּלִפְנֵי*, our MS. *בר*; Halberstam notes from a MS. Ghironi *בְּלִפְנֵי*. The correct reading is *בר בלא*, cf. Babli Sukkah 45 *בר הא דעיילי בבר הא דעיילי בלא בר* (L. Ginzberg).

⁶ Besides this that ritual has IV, p. 78, a prose prayer beginning with an enumeration of the articles of the Creed and III, p. 314, a poem by Moses ben Elisha *טמיש* of Troki, beginning *סגורה ארבע בקרית*.

Of the texts added at the end the first is found on a loose leaf in *מחזור לימים נוראים*, Venice, 1693, which is full of MSS. notes and additions (Cat. Rabbino-witz 7, MS. No. 52, then MS. Halberstam), Nos. 2, 3, 4, and 7, go back to MS. de Rossi 997, and are taken from S. G. Stern's copies from Parma MSS., part VIII, which formerly belonged to Halberstam, and now form part of the Sulzberger Collection. No. 5 is printed from the two autograph MSS. described under No. 60, No. 6 from the unique edition discussed under No. 64.

Only sixteen of the poems listed here remain unpublished (Nos. 2, 3, 7, 8, 10, 18, 22, 24, 31, 41, 57, 59, 65, 74, 80, 81). Of the printed ones three were inaccessible to me (Nos. 32, 37, 79), all the others I have examined myself. It is remarkable how many of those enumerated here for the first time were found in the various collections of liturgical poems of Eastern origin, which were mostly printed in small editions, and are not very common. Time and again I found additions to my list, and it is quite possible that the real number of these poems is considerably larger. But it is almost impossible to attain completeness in such a collection.

Isaac ben Solomon's treatise on the Creed, *פנת יקרת*, Eupatoria, 1834, and Simha Isaac Luzki's commentary, *אור החיים*, to Aaron ben Elijah's *עין חיים*, Eupatoria, 1847, are also preceded by poems on the subject.

All these poems follow the formulation of the Karaite creed by Elijah Bashiati in the first chapter of the part of his code *אדרת אליהו* dealing with the prayer (ed. Odessa, 1870, ff. 78 b-85 a), and not the older one of Judah Hadassi in his *אשכול הכופר* (Alphabet, 33 כ-34 ר), which, by the way, precedes Maimonides's by several decades.

1. Aaron ben Mas'ud נסשוֹא :

אהלל שם אשר יצר כל

in רני ושמחי, Vienna, ca. 1890,⁷ 21 b–22 b.

2. Abigdor Kara (died in Prague, 1439) :

אדני אל אמת אחד

Cod. Oxford 2256^h ; Zunz, *Nachtrag*, p. 25 (B 14).

3. Abraham :

אלה שלש עשרה הם עקרים יסוד דת אמת

ending בשם האל יסוד כל היסודות אני מזכיר שלש עשרה יסודות ; MS. Landshut ;

see עמודי העבודה, p. 231 ; Zunz, p. 539. (B 30.) In

spite of the almost identical beginning, it seems from the difference of the end that it is not the same as :

4. Abraham :

אלה שלש עשרה הם עקרים יסוד דת משה

See text I.

5. Abraham ben Joseph of Burgos. (So B ; ed. פרנש) :

בשם האל יסוד כל היסודות אני מזכיר שלש עשרה יסודות

in שיר ידידות על י"ג עקרים, Livorno, 1896. (B 7 quotes

it from MS. Vatican 214¹⁰, De Rossi 997). See also

No. 19.

6. Abraham Kohen :

שמעני וקה את מאמרי

Cod. De Rossi 997 ; Zunz, p. 516 ; see text II.

- 7–8. Abraham ben Solomon ha-Sefardi :

אל אמת שלם בתכלית בלי ענין וקנין מציאות

with acrostic אברהם הגולה מארצו, and, at end, אברהם

הספרדי, and :

אמת הוא מחויב המציאות אחד מנהיג בלי לאות

with acrostic אברהם. Autograph MS. at end of רוח חן

⁷ The copy of the Seminary Library lacks the title-page. רני ושמחי. I am not quite sure of the date. was printed on the binding of the book.

written in 1457 for this Abraham, in possession of Schorr; see *He-Chaluz*, IX, 2, p. 53 f.

9. Akiba ben Juda ibn אלסיך :

אתה ה' אלהי ארוממך

Hirschfeld IX.

10. Anonymous :

אל חי מאד יתגדל

MS. Oxford 1190, fol. 106.

11. Ditto :

אלהי הנשמה שנתת תהללך ולכבודך יצרת

continuing אשר אין עין Gabirol's follows without any indication that it is a new poem (owing to the similarity with the end of that poem) אשר כל הנשמה שובע, in שיר שבח"ה (לו תברך), Livorno, 1841, fol. 4 b; שובע, שובחי אלהים, Oran, 1880, pp. 36-7, Siddur Fez (סדור תפלות מכל השנה), ed. Rafael Aaron ibn Simon, Jerusalem, 1889, fol. 4 a. In the first and third text it precedes Abraham ibn Ezra's כל נשמה אלהי, in the former equally without division.

12. Ditto :

אפמיר בשיר שפה ולשון צח' לאל והוא ירצה כניחוה' מבטא שפתינו מקום זבח' יגדל אלהים חי וישתבח' נמצא ואין עת אל מציאותו

In this way the poet adds his own verses to the whole of יגדל, always rhyming with the middle of the lines of the latter (comp. No. 33); פזמונים, Calcutta, 1856, No. 69, fol. 25 b *seq.*, זמירות ישראל, Aden, 1891, No. 11, fol. 5 b *seq.*, חפז חתנים, Aden, 1902, No. 91, ff. 66 a-67 a.

13. Ditto :

אשירה שירה ליוצר כל יצירה אנכי לה' אנכי אשירה

alphabetical hymn in שובחי אלהים, Oran, 1880, pp. 33-4.

14. Ditto :

אשרי איש באל בוטח כי הוא מצוי ומשגיח
in the liturgical booklet סדר היום, Bagdad, 1870, ff.
49 b-50 a, alphabetical א to י.

15. Ditto :

לאל עולם נתנה שיר ונביעה תהלה
ס' שירים ותשבחות ברכות והודאות in שיר לקבלת שבת
מדי שבת בשבתו . . . לזמר, Florence, 1755, fol. 1 *seq.*

16. Ditto :

למרו נדעה נרדפה נאמני לדעת את ה'
מצוי אחד ונורא פשוט קדמון צור נורא נבואת משה תורה ממעוני
בדת נצחית נשיח נעבר גומל ומשגיח תחיה ומשיח יראו עיני
אלו הם יסודות היקרים שלש עשרה עקרים נרמזים ונוכרים בהגיוני
In שובע שמחות, Livorno, 1855, fol. 12 a, Siddur Fez,
fol. 2 a, b, and רני ושמחי, fol. 1 a, these four lines are
immediately followed by four verses with the acrostic
שמואל, which no doubt form a poem by themselves
(beginning : שדי רוכב שמים העלנו לירושלים).

17. Ditto :

מצא נברל אחד
two lines MS. British Museum (Margoliouth III 891),
Hirschfeld VIII.

18. Ditto :

מצוי בלי גשם אחד בקדמותו רומם לברו אז חשוב נבואתו
MS. Munich 210, ff. 109 and 200.

19. Ditto :

מציאותו ואחדותו באין (ואין) גוף וקדמון נעבר ידע נביאיו
למשה שם בתורה (ותורה) לא תשונה גמול ישע מחיה בו (הוא) צבאיו
These two lines are found in Ḥayyim ibn Musa's
מגן ורומח (see Kauffmann, בית תלמוד, II, 112); they
occur twice, in the middle and at the end of Abraham

ben Joseph of Burgos' שיר ידירות (see No. 5); in David ibn Husain's לאל אורה (No. 28) they are used as beginnings of the lines; in שיר שבח"ה, Livorno, 1841, fol. 4 a; שובע שמחות, Livorno, 1855, fol. 12 b; רני ושמחי, 1 a, b, and Siddur Fez, fol. 3 b, they are followed by Gabirol's עין שאי עין, as if the two belonged together, while in Isaac Kuriat's liturgical collection יצחק נחלת אבות וחקן יצחק, Livorno, 1899, fol. 302 a, they are found in the middle of other piutim, with omission of the word וקדמון, preceded by the verse

אמונתי בשלש עשרה יסודות אשר המה בגרוני ענודות

We cannot decide whether one of the first two authors composed these lines or whether both borrowed them from an older poet.

20. Ditto :

נמצא אחד גשמות אין לו

Cod. De Rossi 997 ; see text III.

21. Ditto :

נמצא באחד אין צורה לקדמותו

two lines ; Hirschfeld VII.

22. Ditto :

עלין אל גדול ונורא נעלם

MS. Oxford 1188, fol. 237 b.

23. Ditto :

קרבו הנה צעירי ימים נטעי נעמנים

a modern poem for confirmation on Shebuoth in four stanzas of four verses each; the third stanza contains the Creed, the numbers 1-13 being written over each article. The poem is the eighth of twelve lithographed poems for holidays and special occasions, printed on one side only, each poem filling a page. It seems to

have been published in Germany in the second half of the nineteenth century.

24. Ditto :

שֶׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה עֲקָרִים הֵם אֲחֵי בֵּין

MS. Paris 840, see Steinschneider על יד קבץ, II, p. 3.

25. Ditto :

תָּרַע אֶחָד אֲמַת

at end of סֵפֶר כְּרִיתוֹת, Constantinople, 1515, and Cremona, 1558, and, from MS. Montefiore 101, Hirschfeld V. (B 15.)

26. Daniel ben Judah (Italy, fourteenth century): the famous

יְגַדֵּל אֱלֹהִים חַי

see above. In some texts, as in the Roman Machzor, an additional verse is found at the end, in Siddur Fez and רִנִּי וְשִׁמְחִי, 2 b, the following two :

אֵלֶּה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה לַעֲקָרִים   הֵן הֵם יְסוֹד דֶּת אֵל וְתוֹרָתוֹ
תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲמַת וְנִבְּאוֹתוֹ   בְּרוּךְ עֲרִי עַד שֶׁם תְּהַלְתּוּ

(B 1.)

27-30. David b. Aaron ben Husain (Morocco end of the eighteenth century⁸) has in his תְּהִלָּה לְדוֹד, Amsterdam, 1807, the following four poems on the creed :

אֲחֻזָּה אֶת דְּעִי אַתְכֶּם בְּנֵיב שִׁפָּה בְּרוּרָה

fol. 13 a, No. 1, reprinted in שְׁבַחֵי אֱלֹהִים, pp. 39-41.

⁸ An elegy of his on the sufferings of the Jews of Morocco in 1790 was published by D. Kauffmann, *RÉJ.*, 37, 1898, p. 123-6. Some poems of our author were reproduced in Moses Reisher's שְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַיִם, Lemberg, 1866; see Steinschneider, *Jüdische Schriften zur Geographie Palaestinas*, No. 101, p. 54 f., note Nos. 9-12 which occur in the same order in תְּהִלָּה לְדוֹד, ff. 21-2. The third of them is also printed in the third edition of זִמְרַת הָאָרֶץ, Safed, 1876, as well as in פִּזְמוֹנִים, Calcutta, 1854, No. 138 (cf. Bacher, *JQR.*, N. S., II, 382) and in שְׁבַחֵי אֱלֹהִים, p. 138. The Elijah-song, תְּהִלָּה לְדוֹד, fol. 23 a, b was reproduced in the lithographic edition of the מִסְעוֹת בְּנִימִין, Bagdad (? the title-page has בִּנְיָמִין), 1866, pp. 79-80.

אודה לאל בקול נעים וזמרה בשלש עשרה עקרי דת טהורה
fol. 14 b, No. 5, reprinted in שובע שמחות, Livorno, 1855,
fol. 13 a-b, and שבחי אלהים, p. 36.

שירים והודאות בואו והנידו לעושה נפלאות גדולות לבדו
fol. 17 b, No. 19. Again he treats the subject at the
end of his הלכות על הברית, which consist of
100 verses; the passage (fol. 52) begins:

אשרה אתכם נבוני במרקה ומעלה לישר ולהוכיחם עקרי דת שלש עשרה

31. David Franco Mendes (Amsterdam, 1713-92), Cod.
Oxford, 1993, includes his שיר כולל כל י"ג עקרים (B 19.)

32. David Hamburger, זמר, Metz, 1787, a poem on the
creed at the occasion of the consecration of a Torah
scroll; see Benjakob, אוצר הכפרים, p. 160, No. 208, and,
for another edition (?) 1788, under the title שמש (?),
p. 596, No. 931. The publication is inaccessible to me.
(B 23.)

33. David ben Saadyah (Yemen):

אלי רצה שיחי כמו זבח' כי אז אני עתה כשה נטבח'
with acrostic רוד בן שעריה יגדל (exactly like
12) in זמירות ישראל, Aden, 1891, No. 18, fol. 10-11,
חפת חתנים, Aden, 1902, No. 90, fol. 65 a-66 a.

34. David Samosz (died, Breslau, 1864):

יש אלהים יגיד כל בו נשמת חיים
in אש דת I, Breslau, 1834, pp. 72-9, translated from

The seventeen poems of his in the שבחי אלהים, Oran, 1880 (not 1885 as Bacher has it, *l.c.*, p. 383) are equally found in תהלה לרוד. They are besides the two poems on the creed, pp. 58 (19 c), 60 (20 a), 61 (20 c), 68 (32 b), 69 (33 d), *ibid.* (33 b), 138 (21 d), 184 (23 b) signed with his full name and 42 (15 a), 61 (20 c), 80 (35 b), 93 (15 c), 185 (29 a), 186 (28 c), 191 (28 b) signed רוד. The same applies to the poems of his in שובע שמחות, ff. 22 b, 23 b, 25 b, 28 a, 29 a, 30 a, 35 b, 40 a, 46 a, 47 a, 47 b, 48 b, and in רני ושמחי, ff. 14 b, 64 b, 70 b, 72 b, 85 b, 86 b, 96 a, 97 a, 105 b, 106 a, 106 b, 109 b, 110 a, 113 a, 119 b, 120 a (2 poems), 120 b, 123 b, 128 a, 132 b.

the German of Kley, 'Es ist ein Gott, so tönt's aus jedem Munde', which is printed on the opposite pages. (B 25.)

35. David ben Zimra (died in Safed, 1573) :

ה' מנת חלקי וכוסי

in Moses Ḥagiz אור קרמון, Venice, 1703, fol. 8 b-9, and with omissions of verses in שבחי אלהים, Oran, 1880, p. 34. (B 22.)

36. David ben Solomon Vital (of Patras and Arta; sixteenth century) :

אחד אלהינו ונורא

in his לדור מכתם, Venice, 1546, fol. 93; Zunz, 534. (B 16.)

37. Eliakim :

קחה מוסדות תעודת אל

in שירים ומירות, Constantinople, 1545, No. 218, Zunz, 549, No. 16. (B 28.)

38. Ḥananiah Eliakim Rieti (died in Mantua, 1626) :

חסדי ה' קהל אמוני נזכרה יחדיו ונומרה

in ספר אלה, Mantua, 1612, fol. 149-50, and אילת השחר, Mantua, 1662, fol. 57 b-59 a. (B 21.)

[Ḥayyim ibn Musa, see No. 19.]

39. Hezekiah :

נמצא ויחיד באין גוף וצורה

MS. De Rossi 997, Munich 210, fol. 109; Zunz 506, see text IV. (B 9.)

40. Immanuel ben Solomon (Rome, ca. 1300) :

אפתח בבינור

in מחברות, chapter IV towards the end, Hirschfeld I; see above, p. 309. (B 2.)

41. Isaac :
 יונתי מה לך נדחקת
 Cod. Oxford, 1190, f. 106.
42. Isaac Lattes (Italy, sixteenth century) :
 בראשית מציאותו מצוה מחויב לכל איש יהודי להבין יסודו
 on back of title of *מערבת אלהות*, Ferrara, 1557.
43. Isaac Mandil ben Abraham Abi Zimra (Algiers, middle of the sixteenth century) :
 מלך מרומם ונעלם מעין נביאים ורואים
 with acrostic *חוק מנדיל* in *שירי זמרה*, Livorno, 1872, fol. 49 a, b ; Tunis, 1905, fol. 38 a, b, and, with omission of the last verses, in *רני ושמחי*, 39 b-40 a ; Zunz, *Litg.*, 535.
44. Isaac Satanow (died, Berlin, 1804) :
 אומר לאדון כל הברואים כי ליש מאין מציאם
 in *אגרת אדר היקר*, Berlin, 1732, 19 a-b. (B 24.)
45. Isaiah Hurwitz (died 1628 in Jerusalem) :
 שמע ישראל ה' מחוייב המציאות היה הוה ויהיה
 towards the end of his *של"ה*, ed. Amsterdam, 1698, fol. 417 b. (B 27.)
46. Isaiah Nizza :
 יה מצוי ונורא אהללך בזמראי שאתה ממציא כל נברא
 in his *דרך הישר*, Venice, 1633, fol. 4.
47. Israel ben Moses Nagara (Palestine, sixteenth century) :
 יחיד נמצא קרמון לא גוף
 in *Landshuth, עמודי העבודה*, p. 147, פומונים, ed. M. H. Friedlaender, No. 3. (B 17.)
48. Jacob Almalih ben Joseph (Fez, eighteenth century ⁹) :
 יחשוב לבי אעיר ניבי במהללי
 with acrostic *חוק אלמאליח* in *רני ושמחי*, fol. 48 a, b.

⁹ See his elegy on the persecutions of 1790, ed. D. Kauffmann, *ZDMG.*, L, p. 238-40, cf. 235-6. A poem of his for Purim is found in *שובע שמחות*, fol. 34 b *seq.*

49. Jacob Berdugo (Rabbi of Miknas, Morocco, nineteenth century):

ארוממה בשפה נעימה לאל נותן חכמה לפתאים
in his collection of poems קול יעקב, London, 1844,
pp. 4-5.

50. Joab ben Jehiel (Rome, thirteenth century):

יה נמצא ולא נמצא
in the Roman Machzor ed. Luzzatto, Livorno, 1856,
II, ff. 77 b-78 (רשות לקריש שחרית יו"ב), and from a MS.
in Leuchter, בית ועד לחכמים, I, 1894, p. 23 *seq.* (B 8.)

51. Jonathan:

אמונתך בלב שלם תהיה
thirty-four lines headed א"ב ע"פ חרוזים והוא על י"ג עקרים.
The alphabet is followed by the acrostic יהונתן inter-
rupted by three superfluous wavs. It is printed on the
last leaf of ביתא אלפא ספר (אותיות מחכימת), Bresitz, 1796
(not reprinted in the later editions).

52. Joseph:

אברך את שם האל הגדול והנורא כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא
in שיר שבח"ה, Livorno, 1841, fol. 5 b.

53. Joseph; possibly the compiler of the most interesting MS. *Sammelband*, צדה לדרך, MS. Halberstam 48 (Cat. Hirschfeld, 129):

אמונתי בלבך שים ותשיג בן עדן אכול בפרי מגדיו
Hirschfeld III.

54. Joseph:

אתם בני עליון שונים באהבתו
According to Cat. Paris 661² it is by Joseph Ezobi,
while Dukes, describing the same manuscript (*Literatur-
blatt des Orients*, 1847, p. 456), calls it anonymous,
although the author gives his name in the last line

(אני יוסף). Hirschfeld IV from MS. British Museum 891 (identical with Catalogue הפליט, No. 56, p. 20); For Margoliouth has בנזיות (?), read בנזיות. Zunz, 569, No. 17. (B 11 and 13.)

[Joseph Chiquitilla, see 62.]

55. Joseph Baruk ben Jedidjah Zechariah of Urbino (Mantua, middle of the sixteenth century) :

עליון ודר חבין אורי וישעי

in his מזמור שיר ירדות ובנות השיר, Mantua, 1659, ff. 24 a-25 a.

56. Juda ben Solomon Nathan (Provence, ca. 1350) :

אנדה זו ואלה הקשרים

Fano, 1503, under the name of Nahmanides, Hirschfeld II (see above, p. 309); Zunz, 509. (B. 10.)

57. Kalonymos (?) :

אדון עולם ולן אולם הדר אולם אשר שמה

והוא אין סוף ברוח סוף יסיר ים סוף והאדמה

From these lines of Codex 30¹⁵ of the Municipal Library printed by Delitzsch in Cat. Leipzig Berliner concludes that the poem deals with our subject. The authorship is conjectured by Delitzsch. (B 4.)

58. Markus Loewenstamm :

לבי לך אל חכמים יפוק על דלתותם

in his מחברת שירי הבחינה, Breslau, 1832, No. 38, pp. 111-18. (B 26.)

59. Mattathiah ידיד :

נמצא בעולם יש

Cod. Cambridge 40 XII i A, fol. 155 b (Cat. Schiller-Szinessy, I, p. 91), fourteen lines headed עין חיים.

60. Mehalalel Halleluyah ben Sabbatai of Civita Nuova (Rabbi of Ancona in the time of the Sabbatai Zebi movement¹⁰):

מלך עליון ונורא אניד גדלך בומרה

fol. 9 b-10 a of the autograph manuscript of his ספר הללויה containing prayers, 18 hymns, and 65 letters by the author or directed to him (Cat. Schwager & Fraenkel XI, No. 100) presented to our Library by Messrs. Ottinger; fol. 7 b-8 a of a second manuscript in the Sulzberger collection brought by Deinard from Bologna. This is probably a clean copy made by the author himself from the first manuscript. Another manuscript is found in the Günzburg Library, No. 647. See text V.

61. Meir Rosenthal:¹¹

פחחו לי שערי צדק

fifteen lines with heading על י"ג עקרים, Frankfurt a. M. (?) ca. 1850. On the last line עמק שושן printed with heavier type. On the other side זמר לפורים beginning

¹⁰ On fol. 11 a we find a glowing poem in honour of מלך משיח נר"ו אשר בעיר אומירני זרח אורו ה"ה הרב הגדול רבינו שבתי צבי גבור בתורה באריה וכלביא אשר עליו הרב רבינו נתן הנביא בעיר עזה חזון חזה . . . which at the end of the manuscript has been changed into a hymn על נאולתינו ועל פדות נפשינו ועל בנין בית מקדשינו . . . In the second manuscript we only find the latter poem.

The autograph of his Responsa Collection, הלל גמור, containing sixty-five פסקים, which was offered in Catalogue R. N. Rabinowitz, No. 4, 1883, MS. 16 is MS. Halberstam 425, now part of the Sulzberger Collection; it includes the responsum mentioned by Nepi-Ghirondi, p. 233, No. 5.

His commentary on the Pentateuch, קדש הלולים, forms MS. 200 of E. N. Adler's Library.

¹¹ The poet is probably identical with the editor of Jacob ben Asher's commentary on the Pentateuch, Hanover, 1838, and the author of the commentary גשמי טל on the Midrash Rabba to Deuteronomy and Numbers, Roedelheim, 1857, Krotoschin, 1859.

מה ירדות מגילתך, by the same author ; see Cat. Wagenaar, Amsterdam, 1904, No. 1878, now in the Library of the New York Seminary.

62. Meir ben Isaac ibn Aldabi (Hirschfeld: al-Dubbi) (wrote in Toledo, 1360).

בראשית כל יסוד הבן יסודך חקור למצוא מציאות הקדומה
at the end of his האמונה (Zunz, 506), in MS. Montefiore 48, fol. 5 b, and MS. Danon (האשכול, II, 141), ascribed to Joseph Chiquitilla ; Hirschfeld, pp. 533-4.

63. Menahem of Lutra :

מוזהב אופיר אפתח מנעול זה מסגרת זר האמונה
MS. Leipzig, 30⁵, printed in Delitzsch's Catalogue, p. 295 ; a German translation in Delitzsch, *Wissenschaft, Kunst und Judenthum*, Grimma, 1838, p. 196 ; Zunz, 510. (B 3.)

64. Menahem ben Moses Tamar :

אתה אלהים אמת אתה ארון עולם
with acrostic מנחם בן משה נ"ע תמר חזק אמין Fol. 4 a, b of his שיר השירים¹² s. l. e. a. probably Salonica early part of the sixteenth century ; see text VI.

¹² As this book is nowhere recorded, a short description of the unique copy of the Sulzberger collection in the Jewish Theological Seminary is in place. It consists of twelve leaves (two signatures of six leaves each), has no title page and begins with the heading שיר השירים to which a former owner added מנחם תמר להר'. The author's name is mentioned in full in lines 12-13. It is a treatise—in poetic form—on the laws of poetry and metre (to be added to those enumerated by Rosin, *Reime und Gedichte Abraham Ibn Esras*, I, pp. 5-6), dedicated to his son Samuel (1 b, line 9), and based on Ibn Esra's צחות (4 b, line 11). Each rule is illustrated by a sample, one of these being our poem (fol. 4 a, b). The text begins : בטרם שתחלי לבבי נא יחל לצורך המוחלי עונות ופשעים. Ff. 5 a-12 a contain מנחם תמר אזהרות לה"ר which are found in the Machzor Romania, and, with the author's own commentary, תנחומות אל, in Cod. Warner 34

65. Moses:

מנחתי זמירתי לך תובל לקח אותה קרא בקר וגם ערב

MS. Munich 210, fol. 109.

66. Moses Hagiz (Palestinian traveller, Altona, 1704–38):

אל אל אחד ולא מצוי נעלם והוא מצוי

in his *צרור החיים*, Wandsbeck, ca. 1730, at the end.

67. Moses ben Jacob Adhan (Morocco):

אפתח פי בשיר ומזמור • ורשות מאל אשאלה

in *קול יעקב*, London, 1844, pp. 122–4.

68. Moses ben Joseph ha-Levi:

ידיד נפשי ואור שמישי למי מלל גבורותיו

ed. Neubauer, *המגיד*, XIII, 1869, p. 38 from MS.

Oxford 2239 as anonymous. The author's name was established by Shereshevsky and יבמ"מ, *ibid.*, pp. 94 and 135. The latter mentions a suggestion of Rittenberg to ascribe the authorship to Moses Sacut whose name, however, was Moses ben Mordekai.

(Steinschneider, *Cat. Leyden*, pp. 139–44) where our treatise is quoted as *אגרת שיר השירים* (Steinschneider, *l. c.*, p. 142). A passage on metre from this commentary, ed. Dukes, *Literaturblatt des Orients*, IV, 340. On fol. 12 b we find rhymed calendar rules with heading *מולדות*, beginning: *אלמדרך : בני מולד לבנה ודין המועדים שנה בשנה*.

The author was born c. 1460—he mentions a plague of 1466 (*Cat. Leyden*, 141, 395)—wrote (1) a super-commentary on Ibn Esra's commentary on the Pentateuch (*Cod. Warner* 29; see Steinschneider, *Cat. Leyden*, pp. 120–23) in Philippopel, 1514 (Zunz, *Gesammelte Schriften*, III, 274); (2) finished a commentary on Esther, Ruth, Proverbs (*Cod. Oxford*, 353) in 1529 in which he mentions (3) a commentary of his on *מאזנים* and *צחות*. (4) A grammar *ראשי בשמים*, written 1524, is mentioned by Jacob Roman (*Letterbode*, XII, p. 11), and thence in the Appendix to Buxtorf's *Bibliotheca Rabbinica*, Bartolucci, Wolf, &c. Steinschneider wrongly takes this date to refer to the copy, not to the author (*Jewish Literature*, 140, and Index, p. 32) although in *H. B.*, XIX, 63 he seems to have seen that his literary activity fell in the beginning of the sixteenth century. Menahem was a grandson of Zechariah ha-Cohen (see No. 88).

69. Moses da Trani (Safed, 1505-80) :

אאמן שמך ואקדם אליכם אישים

in his בית אלהים, Venice, 1576, fol. 3 b.

70. Moses ben Yekuti'el de Rossi of Cesena (Rome, 1373) :

משוך נא אל חסדך

ZfHB., X, 172, under the name of Aḥitub, Hirschfeld VI under that of Yekuti'el ben Moses (see above, p. 310); Zunz, 510. (B 5.)

71. Naphtali Cohen (Ostrogh, Posen, Frankfurt, died 1719) :

נא פקדוני תשמור לבל יטרפו הכפידים כח:

towards end. The poem is found in the beginning of his often printed בית רחל.

72. Nahman ben Isaac ha-Cohen Fischmann :

הן פה בגל זה מנוחת גייתי לקדמון יחיד נמצא עלתה נשמתי

in מנח ירחים, IV, Lemberg, 1858, p. 54.

[Nahmanides, see 56.]

73. Saadyah ben Jacob ibn Danan (North Africa) :

אבוא ביתך למחנה שכינה

in שבחי אלהים, pp. 32-3, Siddur Fez, fol. 3.

74. Samuel di Caceres :

שמיניות על פזמון יגדל

MS. Oxford, 1993. (B 19.)

75. Seligmann Baer :

אתנה שיר לאל עולם

in his edition of לקט צבי, Roedelheim, 1877, pp. vii-viii.

76. Shalom ibn Aaron Iraki ha-Cohen :

אדון עולם שמו אחד ואחדו אמת ברה

in his brother's edition of פזמונים, Calcutta, 1856, No. 42, ff. 15 b-16 a.

77. Simon Tob Melamed (משהד, Persia, 1775):
 סמוך לאל חי והאר עין ישרים חזק בנין שלש עשרה עקרים
 ff. 10 b–11 a and before the thirteen chapters of his
 Persian theological work *חיות אל רוח* (see Bacher,
ZfHB., XIV, 51–2), in Israel Jezdi's *ישמח ישראל*,
 Jerusalem, 1901, fol. 15 (see Bacher, *JQR.*, XIV, 118)
 and in *חנוכה ציון*, Jerusalem, 1914, fol. 39 b–40 a.
78. Solomon Ephraim Lentschütz (died, Prague, 1619):
 אחר אמת היה הוה ויהי בורא כל נבראים המציא כל הנמצאים
 added at the end of the fourth edition of *ספר רפואות הנפש*,
 Altona, 1765, *in fugam vacui* as taken עוללות (!) מסטר
 אפרים where I did not find it.
79. Solomon ben Masaltob (Constantinople, sixteenth
 century):
 שירי לאל מצוי מאד נעלה
 in his collection *שירים וזמירות*, Constantinople, 1545,
 No. 263; Zunz, 532–3. (B 29.)
80. Solomon ben Ruben Bonfed (Provence, 1400):
 אלהי קדם שוכן עד
 MS. Oxford, 1984, fol. 45; see Kaminka in *ממזרח ומערב*,
 II, 1895, p. 112 and Zunz, 518.
81. Solomon Nasi:
 אנא הנמצא
 Mahzor Avignon MS. (where?). (B 6.) Identical
 with *מלך הנוים* מי לא יראך, Zunz, 489, in which the parts
 begin with אנא ?
- 82–3. Solomon d' Oliveyra (Amsterdam, died, 1708):
 אוכיר תהלות אל שלש עשרה
 at the end of *סדר קריאה ותקון לליל שבועות והו"ר*, Amsterdam,
 1691, and in later edd.; quoted by B as found at the
 end of *אור טוב*, Amsterdam, 1675, and in MS. Oxford

1993. In the former place another poem on the subject by the same author is found, headed as in the MS. שיר משובח. It begins:

אל חי מרומם הוא וישתבח

(B 19.)

84-7. Solomon Sasportas (Rabbi of Nizza, died, 1724) in his שש שערים, Amsterdam, 1725 (see Cat. Bodl., pp. 2389-90) has four poems on our subject. In the 108 lines of סם חיים which begins, fol. 2 a, with the words: לי אהוב נפשי ידידי שמעה לי, after 11 lines the sub-heading דת עקרי הדת follows, beginning:

ועל כל שים אמונת אל בקרבך

שיר . . . יסודתים על י"ג מדות דויעבור וי"ג עקרי הדת : fol. 5 a begins:

ה' הוא מחולל כל מרחם

fol. 10 a:

אני מודה בעקרים יסודות לרת משה שלש עשרה ספורות

Ibid.:

אני מודה בראשי שח וכפוף מציאות אל ואחדותו באין גוף

(B 20.)

88. Zechariah ha-Cohen (Greece, died, 1440¹³):

בעקרים יקרים לבקרים בוחרים שירים ישרים

MS. De Rossi, 997, MS. Schorr; see החלוץ, IX, 2, p. 54, text VII, Zunz, *Litg.*, p. 379, 650. (B 12.)

¹³ The date of the author's death is recorded at the end of his criticism of Nahmanides, מנחת קנאות, as מ"ו לכסלו שנת האר in Schiller-Szinessy, Catalogue Cambridge, I, 180, Schiller takes it for 1446, Hirschfeld describing two complete manuscripts (*MGWJ.*, 38, p. 364 = James H. Loewe, descriptive catalogue of a portion of the Library of Dr. Louis Loewe, London, 1895, p. 58) puts the death Nov. 1445, although Brann in a foot-note rightly remarks that in that year the 15th of Kislev was a Monday. The correct date is no doubt Thursday, Kislev 15th, 5201 = Nov. 10th, 1440, the ה of האר standing for the thousands. Incidentally it may be mentioned that the poem published from this manuscript by Hirschfeld (*MGWJ.*, 413 =

89. Anonymous, headed חרוז על ה"יג עיקרים :

לעמודים. שלש עשרה בני שים לבבך במ נביבה עיקריהם

90. Solomon Yiṣḥaḳi in Paris :

לך אשמה בידים קשורים להודות לך ואפתח בשירים

This poem was copied in 1461 during a sea voyage from Chios to Candia.

Between the two poems the manuscript contains יגדל with some variants headed 'אחר לרבינו שלמה זכו'.

Subsequently I found that

91. Moses ben Isaac di Riete (Rome, 1388-c. 1460) devoted seven stanzas to the Creed in the second chapter of part I of his מקדש מעט, ed. Goldenthal, Vienna, 1851, ff. 6 b-7 a.

38	חסדי ה'	69	אאמן שמך
		73	אבוא ביתך
26	יגדל אלהים חי	52	אברך את שם האל
68	ידיד נפשי	56	אגודה זו
46	יה מצוי	57	אדון עולם ולו אולם
50	יה נמצא	76	אדון עולם שמו אחד
41	יונתי מה לך	2	אדוני אל אמת
47	יחיד נמצא	85	אדוני הוא מחולל
48	יחשוב לבי	35	אדוני מנת חלקי
34	יש אלהים	84	אהוב נפשי
		1	אהלל שם
15	לא אל עולם	28	אודה לאל
58	לבי לך	82	אזכיר תהלות
		44	אומר לאדון
16	למדו נדעה	36	אחד אלהינו

Cat. Loewe, pp. 66-7) was printed as anonymous by Schorr, החלוץ, II, 162, and Geiger, *Jüdische Dichtungen*, p. 28 of the Hebrew part and—under the name of the author—by Steinschneider, who had established the authorship, Cat. Leyden, p. 143 note, in מורה מקום המורה (קבץ על יד), I, 1885), p. 20, No. 69.

		78	אחד אמת
63	מוזב אופיר	27	אחזה את דעי
43	מלך מרומם	30	אשרה אתכם
60	מלך עליון	66	אל אל אחד
65	מנחתי זמירתי	7	אל אמת שלם
17	מצא נבדל	10	אל חי מאד יתגדל
16	מצוי אחד ונורא	80	אל חי מרומם
18	מצוי בלי גשם	3, 4	אלה שלש עשרה
19	מציאותו ואחדותו באין גוף	11	אלהי הנשמה
19	מציאותו ואחדותו ואין גוף	80	אלהי קדם
70	משוך נא אל	33	אלי רצה שיחי
		53	אמונתי בלבך
71	נא פקדוני תשמור	51	אמונתך בלב
20	נמצא אחד	8	אמת הוא
21	נמצא באחד	81	אנא הנמצא
59	נמצא בעולם	86	אני מודה בעיקרים
39	נמצא ויחיד	87	אני מודה בראשי
		12	אפטיר בשיר
77	סמוך לאל חי	40	אפתח בכנור
		67	אפתח פי בשיר
22	עליון אל גדול	49	ארוממה בשפה
55	עליון ודר חביון	13	אשיר שירה
		14	אשרי איש
61	פתחו לי שערי צדק	64	אתה אלהים אמת
		9	אתה ה' אלהי
37	קחה מוסדות	54	אתם בני עליון
23	קרבו הנה	75	אתנה שיר לאל
79	שירי לאל	88	בעקרים יקרים
29	שירים והודאות	62	בראשית כל יסוד
24	שלוש עשרה עקרים	42	בראשית מציאותו
45	שמע ישראל	5	בשם האל
6	שמעני וקח את מאמרי		
		72	הן פה בנל
25	תרע אחד אמת		

TEXTS

I¹⁴

בקשה נאה על י"ג עיקרים
סי' אברהם

אלה שלש עשרה הם עיקרים	יסוד דת משה דברים ברים
נמצא לדורים	ה' יוצר אורים
בוראינו אחד אין אחר עמו	אינו גוף ודמות גוף אין כצלמו
קדמון בעצמו	שוכן עד וקדוש שמו
רבון העולם מסתור ומחסה	נתן נבואה לעם בו חוסה
לא קם כמשה	לכל לראש ומתנשא
הוריד דת אמת על יד ציר נאמן	לא יחליפנה בשום זמן
צופה לכל נטמן	מעשה ידי אומן
מטיב לטובים ורשעים חתים	ישלח משיחו לפדות נאותים
מחייה מתים	לקץ ימין ועתים

II¹⁵

אחר לר' אברהם ז"ל

שמעני וקח את מאמרי	כתוב על לבך את כל דברי
ושימה דעתך על פה לזכרם	בכל יום פעמיים גם לאומרם
ומשה האדון מורה חקרים	עשרה עם שלשה הוא ספרים
תחלה שים לעקר זה לעולם	מציאות אל אשר המציא שכלם
והוא אחד ולא כשאר אחדים	פשיטותו בקרב היהודים
ועצמותו בלי מורכב בחומר	ואין לו גוף ולא דבור ואומר
והוא ראשון בלי ראשית ותכלה	והוא קדמון לכל סבה ועלה
וכל נברא אשר ברא לבד לו	לבדו יעבוד אין קץ לגודלו
נבואתו נתנה אל תמימים	לזרע יעקב מכל לאמים
ומשה הוא אדון לכל הנביאים	נבואותיו בלי חזות בראים

¹⁴ See No. 4 of the list.

¹⁵ See No. 6 of the list.

ותורה שם בישראל ומצוה	ביר ציר נאמן כתב וְתוֹה
ולעד תעמוד בלתי תמורה	בלי חלוקה תמימה גם טהורה
ומשנית עלי עמו יחידו	לזכותו למען שם כבודו
להנחיל לו מנוחה לעדי עד	גמולו טובו אשר חשק וויעד
וגם ישלה משיחו ציר לעמו	לקבץ את נפוציו להרדמו
ירננו שכונים בעפרים	ויקיצו ויחיו הפגרים
אני באתי רצון האל מהלל	כבוד הודו נעימותו אמלל

III¹⁶

נמצא אחד גשמות אין לי	קדמון רוממהו עם חבלו
נביא משה אך אל גדלו	בכתב על פה דת הנחילו
מבלי תחלף נמצא כמלוא	משנית תמיד אל פעלו
אם רע עושו אם טוב גמלו	יהיו מתים אחר שאלה

זה כתוב אחר הודוי ע"ה וכ' על מצחו
ואומר זה סוד הי"ג עקרים של הרמב"ם ז"ל

IV¹⁷

חרזים

שעשה רבי חזקיה על י"ג עקרים שחבר הרמב"ם ז"ל

נמצא ויחיד	באין גוף וצורה
קדמון ומצוה	לעובדו במורא
בפה ומבין	בכל מעשה איש
מוריד נבואה	לנפש יקרה
משה נביאו	על כל נביאים
דעתו בארבעה	תבונות יתרה
עומד ומבין	בכל עת בהקיץ
משיג דבר אל	בריעה ברורה

¹⁶ See No. 20 of the list.

¹⁷ See No. 39 of the list.

לובשים חרדות	שאר הנביאים
להם במלאך	נבואה אמורה
הם בחלומות	בעתים רחוקות
כי דעתם דבר	אל קצרה
הכתיר עדתו	ועמו במתן
דתו אשר היא	תמימה וברה
אין לה נסיחה	וחילוף לעולם
האל נתנה	ומאל תמורה
אחר תמותה	שלם לכל איש
שכר ועונש	במשפט ותורה
מתים יחיה	ויביא לגולים
גואל ויחיש	פדותם מהרה
אלה שלשה	ועשר שתולים
הָרַמַּם בְּמִנְלָה	נטעם בשורה
בהם אמונת	אלהים נמועה
אין מאמין בה	מין הוא מקורה ¹⁸
שמרם בלבו	וקובעם וזכרם
עליו ברכה	ערוכה שמורה

V¹⁹

מומור שיר ליום השבת. לאומרו קודם שבת נשמת. יסודתו על עקרי הדת

מארבע תנועות ויתר ותנועה²⁰ וחמש תנועות ויתר:

אלקי המלך ארוממך²¹ נשמת כל חי תברך את שמך:
 מלך עליון ונורא²² אניד גדלך בזמרה²³ כי כל נמצא ונברא²⁴
 נמצאו מאתך²⁵ נשמת כל חי תברך את שמך:
 הן כל נוצר כאחד²⁶ יכיר שמך מיוחד²⁷ ירעד ייראה ויפחד²⁸
 מיחוד תפארתך²⁹ נשמת כל חי תברך את שמך:

¹⁸ Read בקרא or מְקוֹרָא (I. Davidson).

²⁰ Three times repeated.

¹⁹ See No. 60 of the list.

²¹ במורא.

לֹב אִישׁ יֵשׁ בּוֹ תְבוּנָה יִבֵּן יִשְׁמֹר אֲמוּנָה כִּי לֹךְ אֵין כָּל תְּמוּנָה
 אֵין גּוֹף לְמִצִּיאוֹתָךְ נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךְ
 לֹךְ יֵה קִדְמוֹן וּרְאשׁוֹן יוֹדֵה כָּל פֶּה וּלְשׁוֹן עִם שְׁמֹר כְּאִשׁוֹן
 יַעֲרִיר קִדְמוֹתָךְ נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךְ
 אֲתָה מְרוֹם לְעוֹלָם מוֹשֵׁל עַל כָּל וְאוֹלָם שֹׁחַק תִּבְל וְחִלָּם
 מְגִידִים מְלִכּוֹתָךְ נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךְ
 לְנִבְיֵיךְ טְהוּרִים²² גְּלִית סוֹד סִתְרִים כָּל־ם צִירִים יִשְׂרָאֵל
 שְׁמָרוּ אִמְרֹתֶיךָ נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךְ
 הָאִישׁ מֹשֶׁה וְעִנּוֹ הוֹדָךְ²³ הִבִּיט בְּעֵינָיו קָרוֹן עוֹרוֹ בִּפְנֵיו
 עֵד כִּי הוּא בֶן בֵּיתְךָ נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךְ
 לְמִנּוּחָה גַם לְמַחֲיָה נִתְּתָה נְקִיָּה מִנָּה יִפֶּה רְצוּיָה
 לָנוּ עִם חֵיתְךָ נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךְ
 לְעַד בְּכָל שְׁמוּרָה מוֹם אֵין בָּהּ לֹא תְמוּרָה עַד עוֹלָם הִיא קְשׁוּרָה
 תּוֹךְ שְׁבִטִי אוֹמְתְךָ נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךְ
 יִצְרָר כָּל אִישׁ וּלְבוֹי פּוֹעֵל יִדּוֹ וְנִיבּוֹ כָּל סוֹד סִתּוֹם בִּקְרָבוֹ
 גְּלוֹי בְּמַעֲוֹנֹתְךָ נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךְ
 הִדְרַת יֶדֶךָ פְּתוּחָה לִתֵּת לְטוֹב מְנוּחָה גַם לְרַשַׁע צוּחָה
 עִם מִדַּת צִדְקָתְךָ נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךְ
 יִצְיִן גּוֹאֵל וִיצְמָח לֹב עִם קְדוֹשׁ יִשְׁמָח גִּאִים יִסַּח וִימָח
 יִגְדִּיל עוֹז תּוֹרַתְךָ נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךְ
 אֲמֵן מִתִּים תְּקוּמָם רְעִים בְּאִשׁ תְּהַמָּם אוֹ עוֹד צִדִּיק תְּרוּמָם
 יִשְׁבַּע מְטוֹבֶתְךָ נִשְׁמַת כָּל חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךְ

VI²⁴

אֲתָה אֱלֹהִים אֲמַת	אֲתָה אֲדוֹן עוֹלָם
נִמְצָא וְנִגְלָה וְאֵם	מַעֲיֵן כִּסֵּל נַעֲלָם
יְחִיד מְיֻחָד וְאֵמֶר	נֵם לֹא כְּאַחֵר אֲשֶׁר

²² יִשְׂרָאֵל.²³ זִיּוֹן.²⁴ See No. 64 of the list.

יודעים וצר שכלם	מנוי לזאת יתמדהו
כוח במו גוף ואת	נשגב ולא גוף ולא
הנמצאים כלם	חסין וקדמון לכל
תאות עבודה אשר	מרום לשמך לבר
מעלות סלם	בוחר נביאים ושמה
על כל נביאים והוא	משה בחיר נעלה
תורה והנחילם	נתן לעם נחלה
מה נאמנה ולא	עדות אדוני תמי
דת אל אשר שלם	תומך ולא תוחלף
עיניו פקוחות עלי	חפש כליות ולב
ברם ומפעלם	דרכי בני איש ומע
טובים ייטיב וכל	זדים ישודר ול
שיהם ומפעלם	אישים ישלם כמע
ישלח משיחו והוא	קדוש לעמו פדות
משם אשר הגלם	את נדחו יאסוף
ושמו יבורך בכל	מתיו אוי יחיו
עולם ועד עולם:	ארץ ותבל ומ

VII²⁵

אלה הם השלש עשרה עקרים

שחבר בדרך משקל מורינו ורבינו החכם הפילוסוף האלהי הר"ר
זכריה זצ"ל

בוחרים שירים ישרים	בעקרים יקרים לבקרים ישרים
טמנם תוך לבבות הטהורים	גביר משה בנו מיימון כמטמון
שלשה ועשרה הם ספורים	יסוד מורא וסוד תורה וחכמה
אמונה הוא יסוד כל האחרים	מציאות אל בישראל לעיקר
בלי בנוי משולל מתוארים	והוא אחד בלי רבוי ושנוי

²⁵ See No. 88 of the list.

וגוף עקריז וכחו אין נכוחו	ולא ידמה לדבר מדברים
והוא קרמון והוא אמון לבדו	ויוצר כל וכל בלתו יצורים
עבוד לו סוד ולא אל זר וסרסור	להליץ בעדינו לו אמרים
וגלוי סוד ואות יביא לנביא	לבב חכמה לגלות הסתרים
ולא יתחד ²⁶ כמשה איש ונבחר	עלי כלם בארבעה גדרים
שתי תורות אשר נתן להורות	בכל עמו זקנים עם נערים
לעולם לא יפירן לא ימירן	ולא איש להפיח שקרים
ובוחן מחשבות אדם וסודם	והשגחה פרטית לו בעברים
ומשיב גמולו לו כפעלו	והוא מוריש והוא משפיל ומרים
ליואל ²⁷ אל בישראל וגואל	ישלח לאסוף את הפדויים
ויפנה יחזה מחנה ישנה	עפרים יעלו אבר נשרים
זכור כי רק ידיעה היא כבודך	הדר נפש חכמים ²⁸ זיו קשורים

תם ליה ודהבא מתקליה

²⁶ Read יבחר (I. Davidson).

²⁷ Read לו יואל (I. Davidson).

²⁸ Schorr reads חכמה.